

CONTEXT \ SPECIFICITY

'Vathorst – een wereld van verschil!' is op grote stapels makelaarsbrochures te lezen. De titel slaat op een oneindig uitgestrekt lijkende nieuwbouwwijk naast een middelgrote stad in Nederland. Van het grote aantal architecten, ontwikkelaars en bouwers dat koortsachtig bezig is de wijk binnen enkele jaren uit de grond te stampen, wil iedereen zich graag van de ander onderscheiden. Er ontstaat een splinternieuwe woonstad met een bonte lappendeken van duizenden tuintjes en laagbouwhuizen, vrijstaand of in rijtjes met daken van riet, pannen, metaal, gras, of beton. Met fietspaadjes, busstroken, carports, supermarkten, een paar laatste, als museumstukjes gekoesterde appelbomen, en tegen de snelweg aan strak stalen loodsen vol goederen en bedrijvigheid die met gigantische billboards blauwgele huiselijkheid propageren. Ergens moet hier, ingebed tussen 'moderne' en 'jaren dertig'-villatjes, een robuust-pragmatisch scholencluster en een opnieuw geconstrueerd agrarisch verleden, een cultuurhuis komen dat alleen maar hier kan staan. Dat is de zorg, of het verlangen. Alleen de naam van het project is bekend en hij beschrijft alleen

CONTEXT \ SPECIFICITY

'Vathorst – a world of difference!' is printed on stacks of estate-agent brochures. The title refers to a new residential district that is sprawling, it seems, to infinity near a medium-sized city in the Netherlands. Among the great number of architects, developers and builders who are feverishly working to knock up the district in the next few years, everyone is keen to differentiate himself from the others. The result is a brand-spanking-new residential town featuring a motley patchwork of thousands of little gardens and low-rise houses, detached or in terraces, with roofs of thatch, tiles, metal, grass or concrete. With bike paths, bus lanes, carports, supermarkets, a few remaining apple trees cherished like museum pieces, and steel hangars lined right up against the motorway, full of goods and activity, that proclaim blue-and-yellow domesticity on giant billboards. Somewhere here, wedged among little 'modern' and '1930s' villas, a robust-pragmatic school cluster and a reconstructed agrarian past, a cultural centre has to be built, one that could only exist here. That's the concern, or the desire. Only the name of the project is known, and it de-

een interieur: De Kamers. Maar hoe kan deze 'wereld van verschil' houvast bieden aan diegene die hier wil bouwen en wonen? Wat betekent het toverwoord 'verschil' voor zo'n nieuwe stad? Wat betekent context hier?

In het najaar van 2006 werd aan de architectuurfaculteit van de kunstacademie in Kopenhagen een conferentie georganiseerd met de even cryptische als veelbelovende titel 'The complexity of the ordinary – context as a key for architectural strategies'. De inhoudsomschrijving had een haast manifestachtige toon. De organisatoren van de conferentie, Deense architecten en academici onder leiding van Peter Thule, maakten zich ernstige zorgen om het karakter van de architectuur in hun stad. Ze zou geen specifiek Deense of Kopenhagense kenmerken meer dragen: 'Let's consider the construction that has been underway on the shoreline of Copenhagen's harbor area. In all too many instances, it appears that the formal idiom has been chosen rather arbitrarily. It often appears that the buildings could just as well be situated someplace else; it seems that they could be built, well, anywhere!'¹

Met de bezorgdheid over hun eigen stad formuleerden ze hun bezorgdheid over een algemene

scribes only an interior: De Kamers ('the rooms' or 'the chambers'). Yet how can this 'world of difference' provide a base for those who want to build and live here? What does the magic word 'difference' mean for a new town such as this? What does context mean here?

In the autumn of 2006, a conference was held at the architecture faculty of the art academy in Copenhagen, with a title as cryptic as it was promising: 'The Complexity of the Ordinary – Context as a Key for Architectural Strategies'. The outline text had well-nigh the tone of a manifesto. The conference organisers, Danish architects and academics under the direction of Peter Thule, were deeply worried about the character of the architecture in their city. It no longer featured any specifically Danish or Copenhagen characteristics, they felt: 'Let's consider the construction that has been underway on the shoreline of Copenhagen's harbour area. In all too many instances, it appears that the formal idiom has been chosen rather arbitrarily. It often appears that the buildings could just as well be situated someplace else; it seems that they could be built, well, anywhere!'¹

Along with a concern about their own city,

ontwikkeling die niet alleen in Denemarken, maar overal in de wereld haast onstuitbaar haar intrede doet: een manier van bouwen die weinig van doen heeft met het hier en nu, een architectuur die haar concepten, beelden en karakter niet ontleent aan een specifieke plaats en een specifieke tijd maar, in het beste geval, aan een vakintern, internationaal en daarmee weinig specifiek referentiekader. Een oplossing zag Peter Thule c.s. in een herwaardering en een herinterpretatie van het begrip context. Volgens hen kan het begrip ook (of juist!) vandaag de dag voor architecten nog een belangrijke 'sleutel' zijn die de weg wijst uit de huidige aporie.

Het begrip context speelde decennialang een centrale rol in het naoorlogse architectuurdebat, vooral als het ging om een kritiek op de moderne architectuur. Als begrip veranderde het meerdere keren van betekenis, en de discussies erover werden fel gevoerd. Voor de één was het betrekken van 'context' in de architectuur een synoniem voor continuïteit, voor historiserende stedelijkheid, voor 'genius loci', voor bepaalde stijlkenmerken of typologieën. Voor de ander betekende context een veel ruimere, veel minder manifeste intellectuele en culturele conditie.²

they formulated their concern about a general development that is emerging not just in Denmark, but all over the world, and seems unstoppable: a way of building that has little to do with the here and now, an architecture that derives its concepts, images and character not from a specific place and a specific time but, in the best-case scenario, from an esoteric, international and therefore seldom specific frame of reference. Peter Thule and his associates saw a solution in a revaluation and a reinterpretation of the concept of context. In their view, the concept can still (or in fact, more than ever) be an important 'key', today, for architects, pointing the way out of the current aporia.

For decades, the concept of context played a central role in the post-war architectural debate, especially as part of a critique of modern architecture. As a concept, it changed meanings more than once, and discussions about this were often heated. To some, incorporating 'context' in architecture was synonymous with continuity, for historicising urbanness, for the 'genius loci', for certain stylistic hallmarks or typologies. To others, context meant a much broader, far less manifest intellectual and cultural condition.²

Vandaag de dag lijkt de eerstgenoemde interpretatie ervan de boventoon te voeren en lijkt een voor architecten beachtenswaardige 'context' voorbehouden te zijn aan situaties met een uitgesproken karakter of topografie. Als vanzelfsprekend hechten we waarde aan de 'context' in historische steden met hun kroonlijsten, vakwerk- of baksteendetails, steegjes en grachten, en respecteren de context in stoere havengebieden, tussen boerderijen en schuren, in alpendorpen of tussen strandhutjes. Maar wat betekent 'context' op al die andere plekken? In de verstrooide Vlaamse dorpscentra, het vertwijfeld radicaal vernieuwde centrum in Liverpool of in een Nederlandse nieuwbouwwijk, alle plekken die onder de gemeenschappelijke noemer 'tussenfiguren' in dit nummer worden beschreven? Wat betekent context hier en nu?

'Context can be understood not only in the restricted sense of "the physical surroundings", but also in a much broader way: as a complex of cultural, intellectual and programmatic relations, which can be influenced and elucidated by the architect him/herself',³ vervolgde de inleidings tekst van de conferentie. Om deze stelling van illustraties te voorzien, was aan buitenlandse →19

Today the first interpretation seems to predominate, and a context worthy of consideration by architects seems limited to situations with an explicit character or topography. We naturally value the 'context' in historic cities, with their cornices, timber or brick detailing, alleyways and canals, and we respect the context in rough-and-tough docklands, among farmhouses and barns, in alpine villages or among beach huts. But what does 'context' mean in all those other places? In the scattered Flemish village centres, the desperately radically renovated centre of Liverpool or in a new Dutch housing district, all the places described under the common denominator 'intermediaries' in this issue? What does context mean here and now?

'Context can be understood not only in the restricted sense of "the physical surroundings", but also in a much broader way: as a complex of cultural, intellectual and programmatic relations, which can be influenced and elucidated by the architect him/herself',³ the introductory text to the conference continued. To supply this thesis with illustrations, foreign architects were asked to exhibit their projects to the largely Danish audience. Peter Thule →19

architecten gevraagd om hun projecten aan het grotendeels Deense publiek te tonen. Peter Thule c.s. hoopte op inspirerende voorbeelden en de intellectuele afstand van hun gasten, die de Deense architectuurgemeenschap zouden wijzen op het onverwisselbare karakter en de waarde van plaats, tijd en cultuur – een merkwaardige omkering als men bedenkt hoeveel architecten regelmatig bewonderende excursies naar juist Denemarken ondernemen om voorbeelden van moderne architectuur in harmonie met plaats en landschap te zien.

Onder de verschillende deels indrukwekkende, deels simpelweg oogstrelende presentaties waren het vooral twee architectonische posities die de veronderstelde ruime definitie van 'context' op overtuigende manier wisten in te vullen. Met ironie en intelligentie gaan de projecten van het Duitse bureau HildundK een intense dialoog aan met een plek – ongeacht of het gaat om goedkope woningbouwprojecten in gezichtsloze nieuwbouwggebieden, moderne utiliteitsgebouwen in contextueel 'wekere' delen van de stad of vrijstaande woonhuizen in het Beierse landschap. Anne Lacaton van het Franse bureau Lacaton Vassal vertrekt vanuit specifieke

and co. were hoping for inspirational examples and the intellectual detachment of their guests, which would bring the attention of the Danish architectural community to the irreplaceable character and value of place, time and culture – a startling turn of events, when you consider how many architects regularly make reverential excursions to Denmark, of all places, in order to see examples of modern architecture in harmony with place and landscape.

Among the various presentations, some spectacular, some simply aesthetically pleasing, there were two architectonic statements that were particularly successful in interpreting the assumed, broad definition of 'context' in a convincing way. With irony and intelligence the projects by the German practice HildundK engage in an intense dialogue with a place – regardless of whether this be affordable housing projects in faceless new residential areas, modern functional buildings in contextually 'weaker' parts of the city or detached houses in the Bavarian countryside. Anne Lacaton, of the French office Lacaton Vassal, also starts from specific construction opportunities and, within often confining conditions, such as very small

constructieve mogelijkheden en ontwikkelt binnen vaak beperkende omstandigheden, zoals zeer lage budgetten, (restanten van) bestaande bouwwerken, starre regelgeving en andere typologische restricties, een eigenzinnige, pragmatisch-poëtische vormentaal, die zich laat verklaren uit duurzaamheidsoverwegingen en een inventieve omgang met het gegeven programma. Ondanks (of dankzij) de dwingende interne, veelal technisch gemotiveerde logica van haar projecten gaan deze een onlosmakelijke relatie aan met tijd en plaats.

Met deze uitgave van *OASE* leek het ons daarom zinvol om de in Kopenhagen aangesneden discussies en gedachten verder te spinnen. Gekeken vanuit de eigen Nederlandse en Vlaamse situatie delen we de zorgen en behoeftes van de Deense collega's. We beseffen dat de vraag naar context, en in het verlengde ervan de vraag naar specificiteit vandaag de dag vooral een cultureel vraagstuk is. Er ontbreekt immers een gemeenschappelijk gedragen sociale en politieke consensus die in het (naoorlogse) verleden een specifieke, locatiegebonden architectuur in de hand heeft gewerkt en die bijvoorbeeld het karakter en succes van de Deense woningbouw decennia-

budgets, (remains of) existing structures, rigid regulations and other typological restrictions, develops a unique, pragmatic-poetic idiom of form, which can be explained out of considerations of sustainability and an inventive approach to the given programme. Despite (of thanks to) the prescriptive, often technically motivated internal logic of her projects, these enter into an inextricable relationship with time and place.

In this issue of *OASE*, we felt it would be germane to elaborate on the discussions and ideas broached in Copenhagen. From the perspective of our own situation in the Netherlands and Flanders, we share the concerns and needs of our Danish colleagues. And we realise that the demand for context, and as an extension the demand for specificity, is mainly a cultural issue these days. After all, the commonly shared social and political consensus that in the (post-war) past favoured a specific, site-connected architecture – and, for instance, defined the character and success of Danish housing construction for decades – is missing.

At the same time, the generic character of the context of many present-day building projects demands an increasingly active attitude on the

lang in belangrijke mate heeft bepaald.

Tegelijkertijd blijkt dat het generieke karakter van de context van vele hedendaagse bouwopgaves van architecten een steeds actievere houding vraagt – het zich invoegen in of het reageren op een bestaande context leidt amper nog tot krachtige, uitgesproken interventies. De context zelf is dus geen onaantastbaar gegeven meer maar wordt geïnterpreteerd, gemanipuleerd, gewijzigd of (her)uitgevonden.

Het vinden van specifieke, architectonische antwoorden op vaak generiek gestelde vragen lijkt vandaag de dag steeds meer de individuele verantwoordelijkheid van de architect te zijn, oftewel het is een kwestie van architectonische etiquette, zoals Dirk Somers het in zijn bijdrage in dit nummer noemt. Daarom hebben we een substantieel deel van het nummer gewijd aan recent werk van architecten en de reflectie erover door henzelf of door collega's. Bij de architecten die aan het woord komen, zien we de constructie van een zelfopgelegd stelsel van architectonische regels of gedragscodes, waaraan alle architectonische beslissingen worden gerelateerd. Een vrijwillige, kritische formaliteit wordt tot betekenisdrager in een infor-

part of architects – inserting oneself into or responding to an existing context scarcely leads to powerful, expressive interventions anymore. The context itself, in other words, is not an inviolable given; it is interpreted, manipulated, altered or (re-) invented.

Today, finding specific, architectonic answers to often generically formulated questions increasingly seems the individual responsibility of the architect; in other words it's a question of architectonic etiquette, as Dirk Somers puts it in his contribution to this issue. We have therefore devoted a substantial portion of the issue to recent work by architects and reflections about it from themselves or their colleagues. Among the architects who voice their views, we see the construction of a self-imposed system of architectonic rules or codes of behaviour, to which all architectonic decisions are related. A voluntary, critical formality becomes a bearer of meaning in an informal setting and proves directional in the construction of context as a subject of personal, cultural and intellectual significance.

On the other hand the issue of viewing and perceiving context becomes important. Therefore we begin the issue with a conversation about

mele omgeving en blijkt sturend in de constructie van context als onderwerp van persoonlijk, cultureel en intellectueel belang.

Hiernaast is ook de waarneming van context van belang. We beginnen daarom het nummer met een conversatie over een aantal foto's die de Rotterdamse architect en fotograaf Bas Princen op ogenschijnlijk generieke plekken maakte en die pas in tweede instantie hun specificiteit tonen.

Mechthild Stuhlmacher namens de eindredactie
(*Anne Holtrop, Mechthild Stuhlmacher*)

1. Peter Thule e.a., 'Brief outline' voor conferentie 'The Complexity of the Ordinary – Context as a Key for Architectural Strategies', Kopenhagen 2007, www.scarch.dk.
2. Adrian Forty beschrijft in zijn boek *Words and*
3. Op. cit. (noot 1).

Buildings. A Vocabulary of Modern Architecture, Londen, 2000, in het hoofdstuk 'Context' het complexe debat dat sinds de jaren 1950 is gevoerd over dit begrip.

a number of photographs taken by Rotterdam architect and photographer Bas Princen in ostensibly generic places, which only reveal their specificity on closer inspection.

Mechthild Stuhlmacher on behalf of the editors
(*Anne Holtrop, Mechthild Stuhlmacher*)
Translation: Pierre Bouvier

1. Peter Thule (ed.), 'Brief outline' for conference 'The Complexity of the Ordinary – Context as a Key for Architectural Strategies', Copenhagen 2007, www.scarch.dk.
2. Adrian Forty, in his book *Words and Buildings: A Vocabulary of Modern Architecture* (London: Thames and Hudson, 2000), in the 'Context' chapter, describes the complex debate that has been waged on this issue since the 1950s.
3. Op. cit. (note 1).